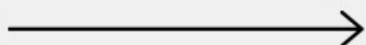

William Shakespeare

MAKBET

- Podstawowe informacje (geneza, treść, motywy itd.)
- zagadnienia na maturę i sprawdzian
- quiz sprawdzający wiedzę

William Shakespeare

MAKBET

Geneza utworu

Utwór powstał w ok. 1606 r. Sama fabuła opiera się na przekazach historycznych dotyczących króla Makbeta, które pochodzą z Kronik Anglii, Szkocji i Irlandii autorstwa Holinsheda.

Czas i miejsce akcji

Czas trwania akcji nie został dokładnie określony przez Szekspira, jednak autentyczny **król Makbet panował w XI w.** - jego rządy trwały 18 lat i te lata właśnie przyjmuje się jako czas trwania akcji. Miejsce zaś to przede wszystkim szkockie zamki, wrzosowiska oraz sceny na angielskim dworze królewskim.

Gatunek utworu

MAKBET JAKO DRAMAT SZEKSPIROWSKI

- **odrzućcie trzech jedności** - utwór odrzuca jedności arystotelesowskie, akcja utworu nie rozgrywa się w jednym miejscu, czas akcji zdecydowanie wykracza poza jedną dobę, poza głównym wątkiem znajdziemy także wątki epizodyczne
- **odejście od zasady decorum** - podniosły styl przeplatany rubasznymi zdaniami, tragizm z humorem, połączenie ładowności z mitologią grecką
- **sceny zbiorowe i postaci z ludu** - w dramacie szekspirowskim mamy do czynienia ze scenami zbiorowymi, zaś dramat antyczny opierał się na grze około trzech aktorów
- **pogłębiona analiza psychologiczna** - o wydarzeniach opisanych w utworze nie decyduje metafizyka, a bohaterowie nie podlegają fatum, nie wchodzi również w konflikt tragiczny jak w dramacie antycznym, o ich losach decyduje ich charakter i podejmowane decyzje np. żądza władzy
- **brak obecności chóru**
- **elementy fantastyki** - rzeczywisty świat połączony z nadprzyrodzonym, wpływ wierzeń ludowych, wyobraźni oraz intuicji na świat przedstawiony (elementy takie jak duchy, zjawy, czarownice), odejście od zasady mimesis
- **rola przyrody** - zjawiska takie jak burze, błyskawice, wiatry odzwierciedlają przeżycia i odczucia bohaterów, budują nastrój utworu

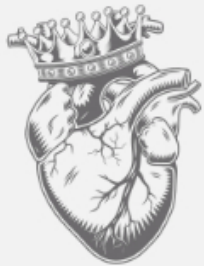
William Shakespeare

MAKBET

- **groza i tajemniczość** - zachowania bohaterów (np. niepokój, szaleństwo) oraz tajemnicza sceneria (np. zamki, odludzia), a także częste nawiązania do śmierci wzbudzają grozę w czytelniku
- **budowa dramatu** - brak antycznych stasimonów i epejsodiów zastąpionych podziałem na akty i sceny, obecność didaskaliów, autor rezygnuje również z prologu i epilogu

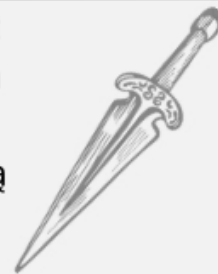
Problematyka utworu

Główną kwestią poruszaną w utworze jest **zbrodnia** ukazana jako **problem psychologiczny, moralny i polityczny**. Autor prezentuje wpływ zbrodni na człowieka - jego psychikę i otoczenie. Przedstawia również **nieuchronność przed zasłużoną karą**.

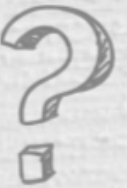
Ludzka natura - jako ludzie zawsze będziemy zmagać się z wewnętrzną walką **dobra ze złem**. Jednak nic nie usprawiedliwia ulegnięcia pokusom i manipulacjom (np. podszeptom złych duchów - Wiedźm - w utworze), skutkuje to bowiem **klęską**. Makbet poddając się żądzy władzy, prowadzi do własnego nieszczęścia i wchodzi na ścieżkę **zbrodni**.

Obraz zbrodniarza - dramat opisuje **mechanizm zbrodni** oraz ich konsekwencji. Makbeta ogarnia żądza władzy i szaleńcza ambicja, prowadząc do **mordu króla Dunkana**. Wraz ze zdobyciem władzy, Makbet staje się **tyranem**, a jego rządy są okrutne i brutalne. Jego psychika słabnie, staje się nieufny, popada w obłąd z powodu wyrzutów sumienia.

Femme fatale - rolę kobiety fatalnej w utworze odgrywa Lady Makbet - ją również ogarnia **żądza władzy, manipuluje Makbetem** i podsyca jego ambicje, by ten przystał na popełnienie zbrodni. Dominuje nad nim, jest **bezwzględna i okrutna**. Ostatecznie jednak wyrzuty sumienia przejmują nad nią kontrolę - popada w obłąd, lunatykuje, ma omamy. **Nie wytrzymuje ciężaru winy i popełnia samobójstwo**.

Krew i korona - krew ukazana zostaje jako **atrybut władzy**, pojawia się w wielu kluczowych momentach (np. krew króla Dunkana, Banka, Lady Makduf). Makbet widzi krew w nocnych koszmarach, a Lady Makbet nie może pozbyć się krwawych śladów z dłoni. Nawiązanie do krwi pojawia się również w przepowiedniach czarownic.

William Shakespeare

MAKBET

Bohaterowie utworu

- **Makbet** - początkowo szlachetny człowiek, jednak przepowiednie popychają go do zbrodni i zmienia się w okrutnego tyrana. Ostatecznie śmierć okazuje się być dla niego wybawieniem
- **Lady Makbet** - bezwzględna, ambitna, manipuluje mężem i namawia go do zbrodni. Popetnia samobójstwo z powodu dręczących ją wyrzutów sumienia
- **Makduf** - lord szkocki, pragnie zemścić się na Makbecie za zabicie Lady Makduf i jej dzieci, zgodnie z przepowiednią może dokonać zemsty, ponieważ urodził się przez cesarskie cięcie
- **Lady Makduf** - zostaje zamordowana wraz z dziećmi na zlecenie Makbeta
- **Dunkan** - sprawiedliwy król Szkocji, zostaje zamordowany przez Makbeta - własnego rycerza i krewnego
- **Malkolm i Donalbein** - synowie Dunkana, z obawy o swoje życie uciekają za granicę, zostają podejrzani o udział w zbrodni, Malkolm dziedziczy koronę Szkocji po śmierci ojca
- **Banko** - przyjaciel Makbeta, odznacza się rozsądkiem oraz szlachetnością, gdy nabiera podejrzeń wobec Makbeta, ginie z rąk płatnych morderców
- **Fleance** - syn Banka, uchodzi z zasadzki Makbeta

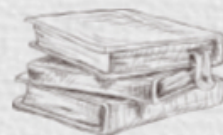
Treść utworu

AKT I

Makbet jest **najdzielniejszym dowódcą armii króla Dunkana**, wykazuje się wiernością i bohaterstwem. Gdy przebywa w towarzystwie Banka, pojawiają się **czarownice i przepowiadają przyszłość Makbetowi**. Bohaterowie początkowo nie dowierzają w obecność wiedźm, lecz niedługo potem spełnia się pierwsza część wróżby - Makbet zostaje mianowany tanem Kawdoru (tan - honorowy tytuł na dworze króla). Gdy informuje o sukcesie żonę, ta podsycza żądze władzy męża. **Podejmują decyzję o zamordowaniu króla Dunkana.**

AKT II

Makbet dokonuje zbrodni - zabija króla Szkocji. Natychmiast inicjatywę przejmuje Lady Makbet i podrzuca narzędzie zbrodni strażnikom, aby to ich obarczyć winą. Malkolm i Donalbein podejrzewają zdradę i uciekają ze Szkocji w obawie o swoje życie. Wtedy to na nich pada podejrzenie o udział w spisku przeciw królowi. Na władcę **zostaje wybrany Makbet.**

William Shakespeare

MAKBET

AKT III

Banko snuje podejrzenia na temat Makbeta i zabójstwa króla Dunkana. Nowy władca **zleca zabicie dobrego przyjaciela** - tylko synowi Banka udaje się uciec przed śmiercią. Nieco później, podczas uczyty, Makbeta nawiedza ducha Banka. Król nie kryje przerażenia, co za wszelką cenę próbuje ukryć jego żona, by zachować dobre pozory przy gościach. **W Szkocji formuje się opozycja** - coraz więcej osób wątpi w **uczciwość Makbeta**.

AKT IV

Wiedźmy uspokajają króla, zapewniają że nikt mu nie zagrozi. Jego władza będzie trwała **dopóki birnamski las nie podejdzie pod mury zamku**. Ostrzegają go jedynie przed **Makdufem** - szkockim lordem. Na polecenie Makbeta żona i dzieci lorda zostają zamordowane. Makduf w tym czasie przebywa na spotkaniu z **Malkomem**, którego udaje mu się namówić na walkę o władzę z racji, że jest **prawowitym następcą tronu**. Organizują w Anglii wyprawę skierowaną przeciwko Makbetowi.

AKT V

Lady Makbet popada w obłąd - **na dłoniach zauważa krwawe ślady**, których w żaden sposób nie może się pozbyć. **Pod zamek dociera armia Malkoma wraz ze wsparciem Anglików**. Na polecenie Malkolma wszyscy rycerze muszą zerwać gałąź z birnamskiego lasu i kryć się za nią podczas walk. Lady Makbet przegrywa wewnętrzną walkę z wyrzutami sumienia i **popelnia samobójstwo**. **Żołnierze jako birnamski las ruszają do ataku**. **Do Makbeta dociera Makduf**, który według przepowiedni może dokonać zemsty na tyranii, ponieważ urodził się przez cesarskie cięcie. **Zabija Makbeta** i nasadza jego głowę na włócznie. **Malkolm zostaje mianowany nowym królem Szkocji**.

Konteksty

- „Dziady, cz. III” Adam Mickiewicz (Pomnik Piotra Wielkiego - portret despotycznego władcy)
- „Kordian” Juliusz Słowacki (postać cara Mikołaja i wielkiego księcia Konstantego - motyw tyraństwa)
- „Balladyna” Juliusz Słowacki (zbrodnia jako narzędzie do zdobycia władzy, motyw winy i kary)
- „Zbrodnia i kara” Fiodor Dostojewski (zbrodnia a psychika bohatera)
- „Makbet” reż. Roman Polański (adaptacja)
- „Gra o tron” (serial na podstawie powieści George’a R. R. Martina przedstawiający m.in. kulisy walki o władzę)

